

Recenze

Lehký, I. – Sýkora, M. (eds.) 2014: *Pyšná sídla mocných*. Most, 202 str. s obrázky, mapami, rekonstrukcemi a plány.

Josef Hložek

Publikace, jejímiž editory jsou I. Lehký a M. Sýkora, je věnována hradům a dalším sídlům různé kvalitativní úrovně, založeným z královské i šlechtické iniciativy v oblasti středověkého Mostecká. Práce přináší řadu nových informací o širokém spektru zdánlivě vzájemně nesouvisejících objektů v různém stavu archeologizace. Mezi lokality, kterým věnoval kolektiv autorů pozornost, nepatří jen hrady a tvrze, ale také sídla vázaná na vlastnické kostely i objekty charakteru dvorce. Čtenáři se tak nabízí pohled na středověkou krajinu, v níž se odrazily, nejen v podobě opevněných sídel různého charakteru, někdejší vztahy, záměry i ambice soudobých společenských elit. Prostřednictvím studia především opevněných lokalit se podařilo autorům práce uchopit řadu otázek spojených s komplikovaným transformačním procesem 13. století v tomto regionu, dotknout se problematiky utváření rodových a jiných majetkových domén ve středověku a jejich proměn na počátku novověku. Neméně významné jsou pak v práci rovněž nastíněné opakované zeměpanské snahy o budování mocenských opor v tomto regionu. Mimo pozornost autorského týmu nezůstaly ani komendy řádu německých rytířů v Chomutově a v Blatně, v jejichž stavební podobě se odrazily potřeby spojené s řádovým životem i nároky na hájitelnost objektu. V kapitolách věnovaných jednotlivým lokalitám čtenář z řad odborné i laické veřejnosti nalezne informace o jejich počátcích, stavebně historickém vývoji, širších souvislostech i interpretaci jednotlivých objektů na základě starších i nových archeologických výzkumů a dokumentačních počínů. Neobyčejně cenná je obsáhlá obrazová a plánová dokumentace, doplněná působivými a precizně vytvořenými 3D vizualizacemi hodnocených staveb. Některé z lokalit jsou provázeny zajímavými historickými exkurzy, zaměřenými především na významné, historicky doložené osobnosti spojené s regionem. Neméně přínosná je pak také, rovněž bohatou obrazovou přílohou provázená úvodní část knihy, zaměřená na význam opevněných sídel v rámci středověké krajiny a měnících se sídelně geografických struktur či jejich vnímání různými vrstvami obyvatel ve středověku a novověku. V dalších pasážích práce se autoři věnují také samotné výstavbě opevněných objektů, jejich každodennosti, symbolickému významu a v neposlední řadě také úloze opevněných lokalit ve vojenských konfliktech. I tyto kapitoly z hradní každodennosti jsou doplněny dobovými vyobrazeními hradů v různých souvislostech. Pro svou přehlednost a informační hodnotu uspokojí publikace čtenáře z řad odborné i laické veřejnosti se zájmem o regionální historii, archeologii a kastellologii.